

Monumentnummer*: 529733

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 12 juli 2010
Kadaster deel/nr 82938/171

Woonplaats* Arnhem
Gemeente* Arnhem
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Arnhem
Locatieomschrijving Deelen/Vrijland-Noord

Kadastrale gemeente* Arnhem
Sectie* A
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 1294

Omschrijving**

Inleiding

Gebouw 18 ligt tussen de gebouwen 2 en 4, met de daknok noord-zuid gericht en vrijwel geheel vrijstaand op Vrijland-Noord; via een aanbouw / tussenlid bestaat er aan de zuidkant een verbinding met hangar II A. Gebouw 18 is een rond 1945 tot stand gekomen groepsonderkomen, dat op macroniveau onderdeel is van een grote militaire vliegveldstructuur uit de periode 1940-1945. Het is op mesoniveau onderdeel van een complex van in rechthoekig-geometrische structuur geplaatste gebouwen, en maakt op microniveau deel uit van een aantal in het bestaande kavelpatroon ingepaste militaire gebouwen. Het gebouw is vermoedelijk in twee fasen tot stand gekomen of anders in een latere fase gewijzigd.

Omschrijving

Tweelaagse, in voor de bouwtijd typerend vormgegeven bakstenen LEGERINGSBARAK op langgerekte, overwegend rechthoekige plattegrond en gedekt door een met grauwe gegolfde betonnen pannen belegd, onderin uitgezwenkt schilddak met enig overstek op klossen, met in het zuidelijk deel van de daknok een bakstenen schoorsteen en in het westelijk dakschild een relatief modern tuimelraam. De vijftien venstertraveeën brede, niet geheel symmetrische oostelijke langsgewel / hoofdgevel bevat tussen de achtste en elfde venstertravee een tamelijk brede, enigszins terugliggende toegangsopening binnen een kunststenen omlijsting, waarin later

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

ingebrachte deels glazen dubbele deuren. Links en rechts hiervan respectievelijk zes en vijf en op de eerste verdieping dertien vensteropeningen onder hanenkam en met houten kruiskozijnen; de vensters zijn later voorzien van tweede kozijnen, waardoor een dubbele glaslaag is ontstaan. Geheel links in de gevel op begane grond en verdieping elk twee getoogde vensters onder getoogde bakstenen wenkbrauw en voorzien van een houten kalf, met boven en onder in drieën verdeelde getoogde houten ramen. De vergelijkbare en van oorsprong vrijwel spiegelbeeldig uitgevoerde westelijke langsgewel bevat op de begane grond tussen het vierde en vijfde venster een dichtgemetselde toegangsopening, en links en rechts later toegevoegde ijzeren trappen die leiden naar later op de plaats van vensters ingebrachte toegangen. De noordelijke kopgevel heeft op beide niveaus vier vensteropeningen onder hanenkam en voorzien van houten kruiskozijnen; de vensters zijn later voorzien van tweede kozijnen, waardoor een dubbele glaslaag is ontstaan; op de begane grond is de tweede vensteropening van rechts later gewijzigd in een toegangsopening. De zuidelijke kopgevel bevat rechts op de begane grond en op de verdieping een getoogd venster onder getoogde bakstenen wenkbrauw, beide voorzien van houten kalf, met boven en onder in drieën verdeelde getoogde houten ramen. Tussen beide vensters een relatief recent aangebrachte (deels) metalen luifel aan in de gevel bevestigde trekstangen. Links hiervan de aanbouw / het tussenlid naar de hangar. De oostgevel / langsgewel van de aanbouw bevat rechts een toegangsopening onder rechte rollaag, waarin relatief moderne dubbele houten deuren, en links twee getoogde vensters onder getoogde bakstenen wenkbrauw, met getoogde in vieren verdeelde houten ramen. De westgevel bevat links vermoedelijk twee gevelopeningen. Zinken bakgoten op wit geschilderd, houten overstek op klossen; aanbouw mastgoten.

Het interieur is belangrijk gemoderniseerd. Het trappenhuis vertoont kenmerken die typerend zijn voor de bouwtijd, zoals bewerkte houten balken, smeedijzeren hekwerk en decoratief metselwerk. De door sporen en metselwerk gedragen kap is beschoten met Eternietplaten. Het metselwerk staat haaks op de daknok en bestaat uit een aantal tot de nok reikende muren die worden doorbroken door met drievoudige kopse rollaag uitgevoerde bogen; haaks op het metselwerk zijn schoren aangebracht die gordingen ondersteunen. Op de zolder is tevens het relict van een steekkapje zichtbaar.

Waardering

Tweelaagse LEGERINGSBARAK, van algemeen belang als zeldzaam en herkenbaar, en van kort na de Tweede Wereldoorlog stammend onderdeel van een in de oorlog door de Duitsers als onderdeel van een groot militair vliegveld opgezet legerkamp, vanwege: architectuurhistorische, bouwhistorische, stedenbouwkundige, krijgs- en cultuurhistorische en complex- en ensemblewaarden, die onder meer kunnen blijken uit de op traditionalistische en van enige relatief zeldzame decoratieve elementen voorziene bouwtrant, uit de toegepaste kapconstructie, uit de voor de bouwtijd kenmerkende onderdelen en details, uit de zoveel mogelijk aan de in de Duitse tijd kunstmatig opgezette en sterk bij de vooraf bestaande ruimtelijke inrichting aansluitende geometrisch bepaalde ligging, en uit de samenhang van en met het totale militaire vliegveldconcept en de eraan ten grondslag liggende ruimtelijke hoofdlijnen en onderdelen van het kampement.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair verblijfsgebouw

Functie

Legeringsgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument